

STÄDTISCHE BÜHNEN, FRANKFURT. FOTÓ: UWE DETTMAR

NAGYOPERA ÉS HATALMAS SZÍNHÁZ? SZÍNHÁZÉPÜLETEK EURÓPAI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN DAM, FRANKFURT, 03. 24. – 05. 21.

SZÖVEG TEXT: BELICZAY ZSUZSA FOTÓK PHOTOS: DAM

Milyenek lesznek a jövő színházai? Milyen épület felel majd meg a technikai változásoknak, az egyre szigorodó előírásoknak és a közönség elvárásainak? Frankfurtban komoly vita zajlik a város emblematikus színházépületének felújításáról vagy költöztetéséről. A Deutsches Architekturmuseumban pedig kiállítást rendeztek, hogy közelebb kerüljenek a megoldáshoz.

Frankfurtban, megnyitása után több mint fél évszázaddal teljes rekonstrukcióra szorul az operaház és városi színházat is magába foglaló emblematikus üvegépület, a Städtische Bühnen. Felújítás vagy új épület, régi vagy új helyszínen? – erről folyik egy ideje a vita. A városvezetés láthatóan minden eszközzel szeretné elkerülni, hogy az építkezés körül olyan botrány alakuljon ki, mint pár éve a hamburgi Elbphilharmonie (lásd MÉ 2017/3) körül, amit több éves csúszással, az eredeti ár ötszöröséért sikerült végül megépíteni. Ezért a kulturális városvezetés a DAM-mal karöltve kiállítást rendezett az elmúlt évtizedek európai példáiból, megpróbálva ezzel is segíteni az építkezés társadalmatiságát és a beruházás elfogadottságát. (A folyamat nem példa nélküli: Frankfurtban hasonló társadalmi vita előzte meg a Städel Museum felújítását a 2010-es évek elején.)

A tárlat közvetlen apropóját egy tavaly elkészült megvalósíthatósági tanulmány adta. Pontosabban há-

rom. A PFP építésziroda a Städtische Bühnen 8 illetve 11 évre szóló felújítására és egy teljesen új épületre is kidolgozott megoldásokat. A tanulmányok legmegdöbbentőbb adata természetesen az ár, illetve hogy a három verzió közt nincs nagyságrendi különbség, mindegyik nagyjából 850 és 890 millió euró közötti költséggel számol. De mi kerül egy felújításra majdnem 900 millió euróba? A kiállítás erre a kérdésre is kitér, hiszen fókuszában a megvalósíthatósági tanulmányok és a frankfurti épület-együttes építéstörténete állnak. Az 1963-ban megnyitott színház- és operaépületnek magyar vonatkozása is van. A színház üvegtársalgójának 120 m hosszú mennyezetét Kemény Zoltán képzőművész felhőket formázó fémreliefje díszíti. Az épület közönség által látogatható részein valójában nem is látszik, mennyire rossz állapotban vannak a kiszolgálóhelyiségek, a próbatermek, az öltözők és a műhelyek, egyszóval az a terület, ahol a munka zöme folyik. Így a felújítás a valóságban szinte egy teljes újjáépítést takar, azzal a különbséggel, hogy az épület külső formája nagyrészt megmaradna. A hatalmas építési költség azzal is összefügg, hogy Németországban évek óta szigorodnak az építési előírások, és bár a szigorítással sok esetben egyet is lehet érteni (pl.: energiatékonysági, klímavédelmi szempontok), betartásuk mégis mindenképpen a költségek növekedésével jár. A vitát az is generálta, hogy a frankfurtiaknak évtizedeken át azt magyarázták, mennyire különleges színházépület van a birtokukban. Most pedig lehet, hogy lebontásra ítélnék ugyanezt a házat?

A kiállításon szereplő 19 európai színházépületet három csoportba osztották: felújítások, új épületek, városfejlesztési mérföldkövek. A közelmúltból válogatott példák referenciapontokként szolgálnak a felújítás kontra új épület körüli dilemma minél pontosabb körüljárásához. Megtudhatjuk, milyen műszaki és technikai követelményei vannak egy színházépületnek, mennyi időt vett igénybe más városokban egy hasonló folyamat és milyen megoldásokkal éltek máshol. Világossá válik, hogy Frankfurt koránt sincs egyedül a problémájával. A projektek mellett egymással összevethető konkrét számok, adatok. Az épületek ezzel együtt sem hasonlíthatóak direkt módon össze, hiszen más-

AZ OSLÓI OPERAHÁZ ELŐCSARNOKA. FOTÓ: GERALD ZUGMANN

A LIVERPOOLI EVERYMAN THEATRE BEJÁRATA. FOTÓ: PHILIP VILE

A BERLINI STAATSOPER NÉZŐTERE. FOTÓ: ALEXANDER SCHIPPEL

A DÁN KIRÁLYI SKUESPILHUSET SZÍNHÁZ, KOPPENHÁGA. FOTÓ: JENS LINDHE

más körülmények közt, különböző helyszíneken, nagyon eltérő költségvetéssel készültek. De mindegyikük közös jellemzője, hogy az adott helyszín meghatározó épületeivé váltak, így sok tekintetben ötletadó példát nyújthatnak Frankfurt számára is.

Az aktuális színházépítészeti példák arra is rámutatnak, hogy a színházépület legfőbb funkciója ma már korántsem csak az esti előadások kiszolgálása. Az épületek egész nap részévé válnak a város életének, be lehet ülni a kávézójukba, fel lehet menni a kilátóteraszukra, vagy egyszerűen csak kényelmes üldögélés esik a bejáratú lépcsőjűkön, ami egy térre vagy vízfelületre néz.

A kiállítást beszélgetéssorozat és blog is kísérte, melyeken építészek, színházi szakemberek, várospolitikusok beszélgettek arról, milyen elvárásoknak kell megfelelnie a 21. század színházának, és milyen igényei vannak egy épületnek, ami a jövő dramatikus formáit kell, hogy a korának megfelelően színpadra állítsa. Vitáztak arról, kinek is szól ma a színház, feltétlenül a városközpontban kell-e állnia, vagy, hogy megéri-e költségsökkentési célból külső helyszínekre rakni a műhelyek, próbatermek egy részét?

A szemléletformálás mellett a kiállítás fórumként is szolgált, ahol a látogatók egy üzenőfalon elmondhatták véleményüket, érvelhettek az általuk legjobbnak vélt megoldás mellett, vagy éppen a többi ellen. A DAM-ban május közepéig nyitva tartó tárlat jelenleg az Operában látható, de a közeljövőben több további helyszínen is bemutatják.

GRAND OPERA AND A MONUMENTAL THEATRE? THEATRE BUILDINGS IN EUROPEAN CONTEXT DAM, FRANKFURT, MARCH 24TH – MAY 21ST

What will theatres of the future be like? What building will meet the technical changes, the stricter and stricter regulations and requirements as well as the audience's expectations? In Frankfurt there is a serious dispute going on about the renewal of the iconic theatre building of the city or having it moved somewhere else. An exhibition housed in DAM is meant to take steps closer to the solution to this dilemma. In Frankfurt, after more than five decades after its opening the iconic glass structure named Städtische Bühnen housing both the opera house and the municipal theatre needs overall reconstruction now. The management of Frankfurt tries to avoid a scandal around the project similar to the one ensuing a few years ago because of the Hamburg-based Elbphilharmonie which was delayed several years and finished at a final budget exceeding three times the original. As a result, the cultural management partnered with the DAM to organise an exhibition following European examples of the past decades in order to try to help socializing and widening the acceptance of the investment.